

ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ
КУЛЬТУРНОГО
СЕРЕДОВИЩА
КИЇВА



міжнародна
наукова конференція

ОБРАЗ ЕПОХИ

КУЛЬТУРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ КИЇВА
кінець ХІХ - початку ХХ ст.

Тези доповідей

Київ
1995



Ольга Тарасенко

*кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри
українознавства Київського
міжрегіонального Інституту
удосконалення вчителів
ім. Бориса Грінченка*

Внесок наукової школи істориків Київського університету у становлення національної історичної освіти і науки у 1834–1884 рр.

Біля витоків наукової школи істориків Київського університету в 30-ті рр. XIX ст. стояли перший голова університетського правління, перший український історик та археолог, вихованець Києво-Могилянської Академії М. Ф. Берлінський, вчений-енциклопедист, перший ректор і професор Київського університету М. О. Максимович та його перший професійний історик професор В. Ф. Цих. Нагальна необхідність українських вчених на початку XIX ст. об'єднати свої зусилля у розробці вивчення історії України і створити програму її дослідження, виховати дійсно професійну генерацію вчених — викладачів і дослідників — спричинили її появу.

Науково-викладацьку діяльність професорів В. Ф. Домровського, О. І. Ставровського, М. І. Костомарова, П. В. Павлова, В. Я. Шульгіна у 40-50-х рр. XIX ст. слід рахувати часом становлення наукової школи істориків закладу. П. В. Павлов виховав свою школу, серед учнів якої одне з почесних місць належить І. В. Лашнюкову.

Період кінця 60-х — середини 80-х рр. ХІХ ст. вважаємо часом втілення й розробки принципів наукової школи істориків закладу молодшим поколінням його вихованців (М. П. Драгомановим, М. Ф. Владимирським-Будановим, І. В. Лашнюковим, В. С. Іконниковим, В. Б. Антоновичем, І. В. Лучицьким, іншими). З цього часу університет стає справжнім центром історичної науки в Україні.

В 70-х рр. ХІХ ст. В. Б. Антонович розпочинає формування київської документальної школи істориків, яка в особі О. І. Левицького, Д. І. Багалія, І. А. Лінниченка, М. П. Дашкевича, Н. В. Молчановського, І. М. Кананіна, П. В. Голубовського, В. Г. Ляскоронського, М. В. Довнар-Запольського, М. В. Стороженка, М. С. Грушевського, О. С. Грушевського, В. Ю. Данилевича, інших, поклала підвалини новітньої української історіографії.

Історики Київського Університету вже протягом 30-х — 80-х рр. ХІХ ст. заснували і склали наукову основу Тимчасового комітету для розшуку старожитностей при Київському університеті, Музею старожитностей і Нумізматичного кабінету Київського університету, Тимчасової комісії для розгляду стародавніх актів і Київського навчального округу, Південно-Західного відділу російського географічного товариства, Історичного товариства Нестора-літописця, часопису «Киевская старина». Зробили ґрунтовний внесок у становлення видання архівних джерел і вивчення документальної української історичної науки, міцним підґрунтям розвитку якої стало започаткування спеціальних історичних дисциплін.

Плідна праця в цей час у наукових установах України М. Ф. Берлинського, М. О. Максимовича, В. Ф. Домровського, О. І. Ставровського, М. І. Костомарова, В. Я. Шульгіна, П. В. Павлова, М. П. Драгоманова, В. Ф. Владимирського-Буданова, В. С. Іконникова, В. Б. Антоновича, І. В. Лучицького, генерація наступних українських вчених, сформувала традиції класичної наукової школи істориків Київського університету ХІХ ст. Науково-викладацька діяльність істориків 30-80-х рр. уособила три аспекти класичної наукової школи:

— науково-освітньої школи навчання молоді творчості шляхом включення до ідейно-теоретичної традиції у рамках ВУЗу;

— школи як колективу дослідників з єдиною робочою програмою — розробкою дослідження історії України;

— школи як напряму, який за конкретних історичних умов набув українознавчого характеру.

Введення істориками Київського університету в той час до міжнародного наукового обігу досліджень з історії України було як відкриття історії українського народу, зігнорованої великодержавними російськими істориками. Репрезентувало світовому науковому товариству українську історію з усією неупередженістю, виваженістю, гідністю, об'єктивністю.

Грунтовне дослідження самотньої української історії, окремих питань російської історії, сприйняття нових напрямків їхньої розробки, введення до загального користування великого обсягу джерел, спричинення великого фактологічного зрушення в історичному мисленні, критичне, доскональне вивчення першоджерел, вибудова на цьому фундаменті цілісного розуміння й усвідомлення загальноісторичного процесу на засадах позитивізму — високо підіймають значення досягнень істориків 30—80-х рр. і всієї класичної наукової школи істориків Київського університету XIX ст.